

2022. gada 13. aprīlī

Vai dzimumam ir nozīme darba aizsardzībā?

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

VITA BREVIS ARS LONGA

Linda Matisāne, Ivars Vanadziņš, Linda Paegle
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte

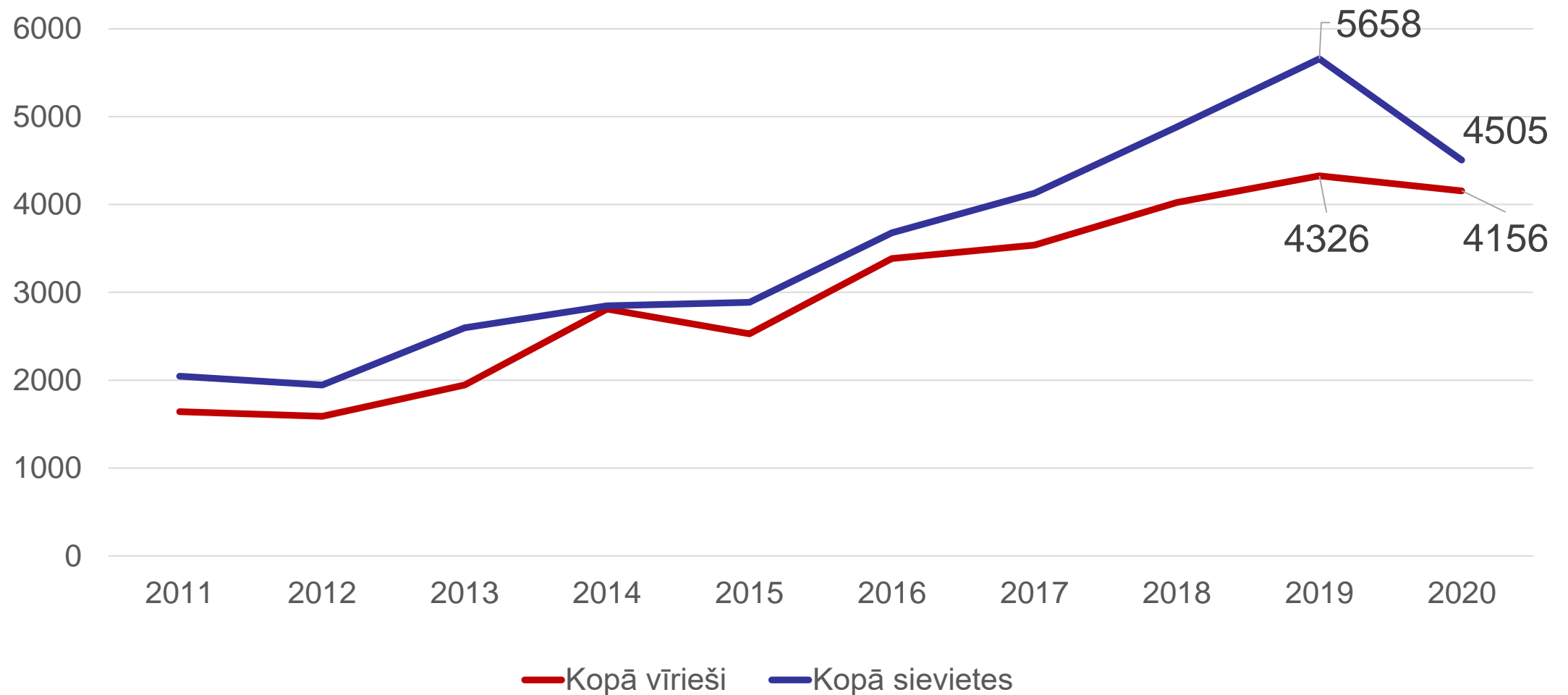
Kontakti: ivars.vanadzins@rsu.lv

Saturs

- Arodslimību un darbā notikušo nelaimes gadījumu skaits:
  - » Slimību kontroles un profilakses centra dati
  - » Valsts darba inspekcijas dati
- Izplatītākie darba vides riska faktori – pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā 2017-2018” dati
- Darba devēju veiktie pasākumi attālinātā darba veicējiem COVID-19 pandēmijas laikā – nodarbināto aptaujas dati

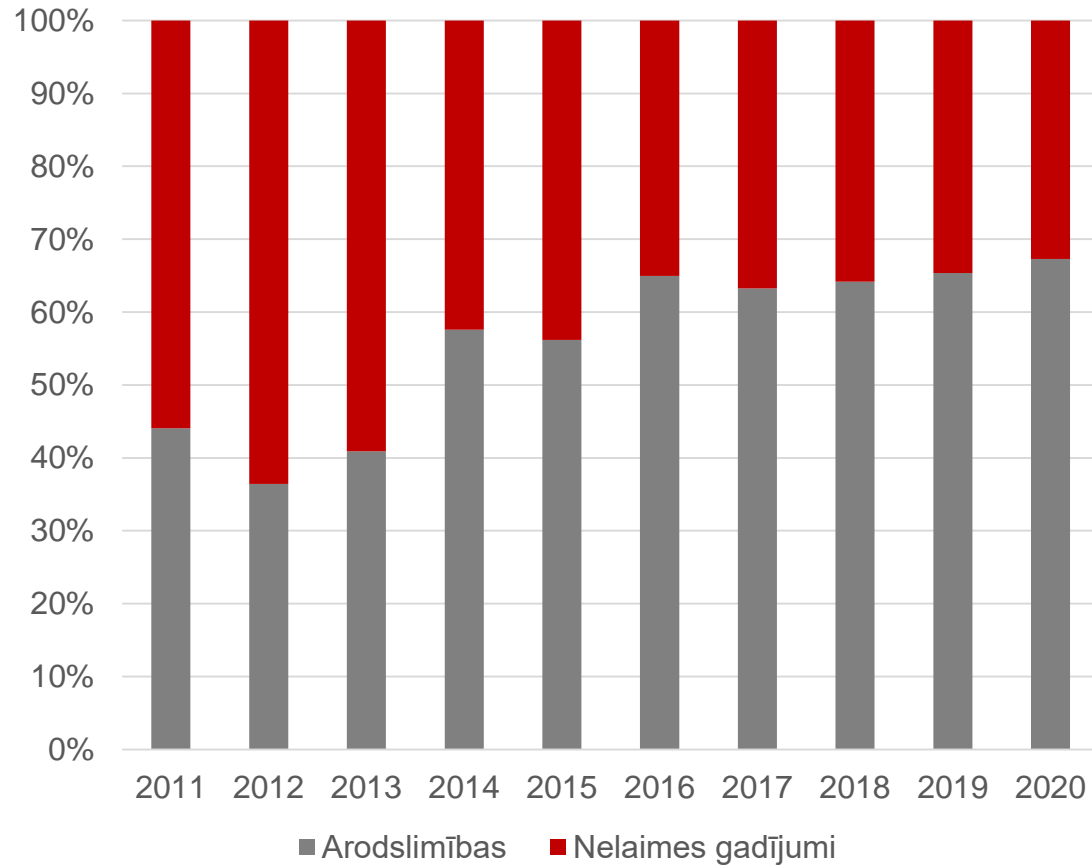

Kopējais arodslimību un nelaimes gadījumu skaits pa dzimumiem Latvijā

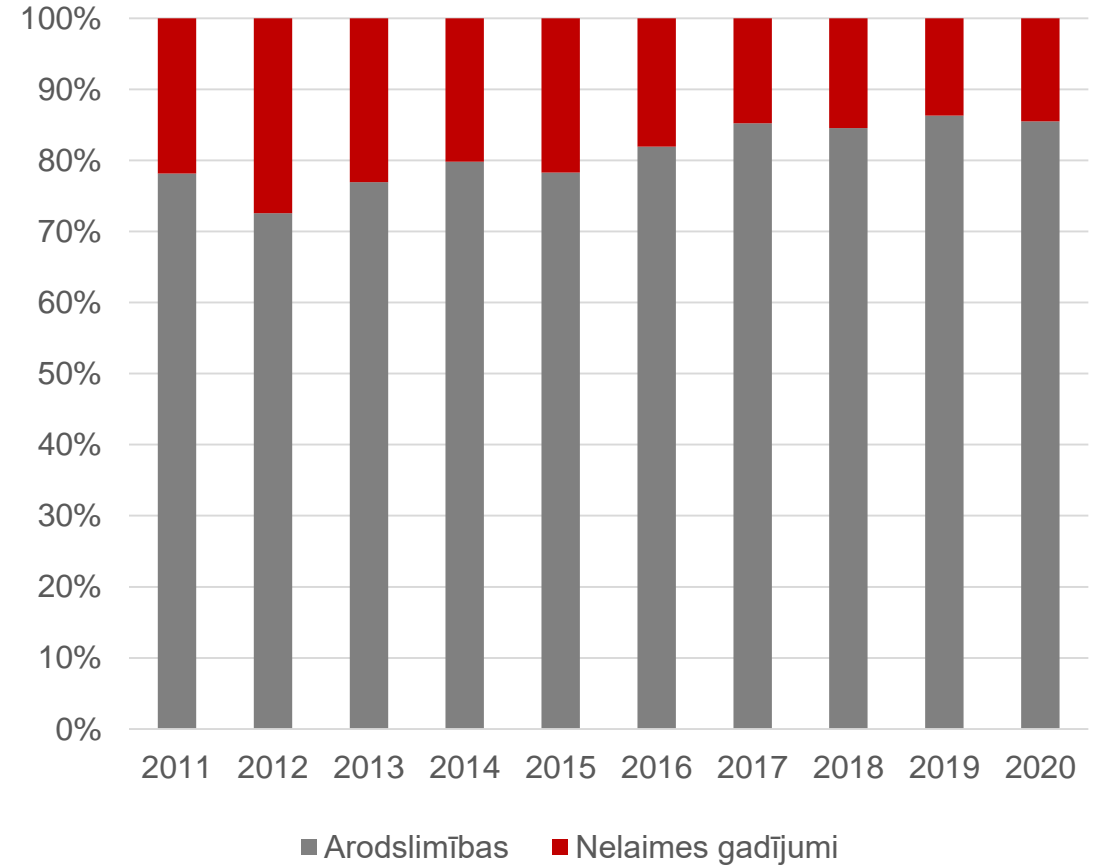

Arodslimību un nelaimes gadījumu skaits Latvijā

Vīrieši

Sievietes

Nodarbinātie, kuri vismaz 25% no sava darba laika ir pakļauti konkrētajam riska faktoram

Vīrieši

Darbs piespiedu pozā	72,0%
Vienveidīgas kustības	58,8%
Smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana	50,2%
Tiešs kontakts ar cilvēkiem, kuri nav darbinieku Jūsu darba vietā - tādiem kā pircēji, pasažieri, audzēkņi, pacienti, u.tml.	45,6%
Tik skaļš troksnis, ka nākas pacelt balsi, runājot ar cilvēkiem	42,4%
Vibrācija, kuru rada rokas instrumenti, mašīnas, u.tml.	41,5%

Sievietes

Darbs piespiedu pozā	69,6%
Vienveidīgas kustības	61,2%
Tiešs kontakts ar cilvēkiem, kuri nav darbinieku Jūsu darba vietā - tādiem kā pircēji, pasažieri, audzēkņi, pacienti, u.tml.	59,9%
Darbs ar datoru	55,5%
Laika trūkums	23,4%
Tik skaļš troksnis, ka nākas pacelt balsi, runājot ar cilvēkiem	22,9%

Galvenās atšķirības starp abu dzimumu nodarbinātajiem, kuri vismaz 25% no sava darba laika ir pakļauti konkrētajam riska faktoram

Vibrācija, ko rada rokas instrumenti, mašīnas u.tml.	33,1%
Vibrācija, ko rada transportlīdzekļi	25,6%
Smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana	24,5%
Darbs ar aprīkojumu	24,1%
Tik skaļš troksnis, ka nākas pacelt balsi, runājot ar cilvēkiem	19,5%
Darbs ar bīstamām iekārtām	18,1%
Darbs augstumā	17,9%
Zema gaisa temperatūra telpās	15,5%
Tiešs kontakts ar trešajām pusēm - pircējiem, pasažieriem, audzēkņiem, pacientiem u.tml.	14,3%
Darbs ar datoru	16,4%

Attālināts darbs: COVID-19 pandēmijas 1.vilnis

- Pirmās ārkārtas situācijas laikā attālināti strādāja **75,2% vīriešu un 78,6% sievietes**, kuru darba specifika ļauj īstenot šādu darba režīmu.
- Attālinātā darba pieredze pirms ārkārtas situācijas biežāk bija vīriešiem, bet tās laikā **būtiski biežāk attālināti sāka strādāt sievietes**.
- Cēloņi, kāpēc nodarbinātie nestrādāja attālināti, ja viņu darba specifika to ļauj darīt:
  - » vīriešiem biežāk nekā sievietēm iemesls – **paša nevēlēšanās**
(šādiem vīriešiem biežāk ir vairāk kā 10 gadus ilga pieredze konkrētajā darba vietā, viņi strādā Rīgā, ir vecumā no 25-34 gadiem un viņu mājsaimniecībā nav bērnu, kas jaunāki par 18 gadiem)
  - » sievietēm biežāk nekā vīriešiem – **darba devējs to neļāva**
(biežāk uz aizliegumu strādāt attālināti norādījušas sievietes, kurām ir bērni, kas jaunāki par 18 gadiem un kuras strādā lielākos uzņēmumos)

Datu skaidrojums

- Aptaujas laikā darbiniekiem tika doti 11 dažādi apgalvojumi par darba devēju īstenotajiem pasākumiem, kas bija jānovērtē šādās kategorijās:
  - » Bija nepieciešams un tika nodrošināts visos gadījumos
  - » Bija nepieciešams un tika nodrošināts dažos gadījumos
  - » Bija nepieciešams, bet netika nodrošināts
  - » Nebija nepieciešams un netika nodrošināts
  - » Grūti pateikt / Nav atbildes
- Šajā prezentācijā izmantotas tikai atbildes **«Bija nepieciešams, bet netika nodrošināts»**.
- Aprēķināta dzimumu atšķirība attiecībā uz minēto atbildi COVID-19 pandēmijas 1. un 2.viļņa laikā.

Darba devēju īstenotie pasākumi attālināta darba apstākļos (dzimumu atšķirības)

■ Man tika nodrošināts dators un cits nepieciešamais IT aprīkojums:

- » 1.vilnis – par 10,8% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
- » 2.vilnis – par 14,3% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts

■ Man tika sniegts IT atbalsts, pielāgojot datoru darbam attālināti:

- » 1.vilnis – par 5,6% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
- » 2.vilnis – par 5,1% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts

■ Mani apmācīja, kā lietot rīkus un programmatūru, ko agrāk nelietoju (piem., Zoom, MicrosoftTeams u.c.):

- » 1.vilnis – par 12,5% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
- » 2.vilnis – par 3,9% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts

Darba devēju īstenotie pasākumi attālināta darba apstākļos (dzimumu atšķirības)

- **Man tika sniegts atbalsts, kā paveikt tieši manu darbu attālināti** (piem., kā strādāt konkrētajā profesijā, kādus rīkus izmantot, kur meklēt informāciju, atbalstu):
  - » 1.vilnis – par 7,1% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
  - » 2.vilnis – par 4,4% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
- **Man tika nodrošināts darba devēja datorgalds un datorkrēsls:**
  - » 1.vilnis – par 12,2% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
  - » 2.vilnis – par 4,8% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
- **Man izskaidroja, kā ērti iekārtot darba vietu pie datora mājās:**
  - » 1.vilnis – par 15,5% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
  - » 2.vilnis – par 5,9% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts

Darba devēju īstenotie pasākumi attālināta darba apstākļos (dzimumu atšķirības)

■ Darba devējs noskaidroja, kādos apstākļos es strādāšu:

- » 1.vilnis – par 12,9% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
- » 2.vilnis – par 8,4% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts

■ Man tika kompensētas izmaksas (piemēram, par internetu, elektrību):

- » 1.vilnis – par 25,5% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
- » 2.vilnis – par 3,4% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts

■ Manam kolektīvam tika organizēti attālinātie darbinieku saliedēšanas pasākumi (kopīgas brokastis, pusdienas, spēles u.c.):

- » 1.vilnis – par 15,4% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
- » 2.vilnis – par 11,4% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts

Darba devēju īstenotie pasākumi attālināta darba apstākļos (dzimumu atšķirības)

■ Mans tiešais vadītājs tika apmācīts par darbinieku vadīšanu attālināti:

- » 1.vilnis – par 6,1% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
- » 2.vilnis – par 4,6% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts

■ Man tika nodrošināta apmācība / seminārs, kā samazināt stresu:

- » 1.vilnis – par 10,8% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts
- » 2.vilnis – par 7,0% **vairāk sieviešu** atzīmējušas, ka bija nepieciešams, bet nav nodrošināts

Galvenās atziņas

- Vīrieši biežāk nekā sievietes cieš nelaimes gadījumos darbā.
- Sievietēm biežāk nekā vīriešiem tiek diagnosticētas arodslimības.
- Abu dzimumu pārstāvji ar arodslimībām saskaras biežāk nekā ar nelaimes gadījumi darbā.
- Šādus rezultātus nevar izskaidrot tikai ar atšķirīgu darba vides riska faktoru izplatību un atšķirīgu darba specifiku.
- Lielākajai daļai darba vides riska faktoru vairāk ir pakļauti vīrieši.
- Abos COVID-19 pandēmijas viļņos attālināto darbu strādājošās sievietes biežāk nekā vīrieši norādījušas, ka visi darba devēju īstenotie pasākumi bijuši nepieciešami, bet nav īstenoti.

2022. gada 13. aprīlī

Vai dzimumam ir nozīme darba aizsardzībā?

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

VITA BREVIS ARS LONGA

Linda Matisāne, Ivars Vanadziņš, Linda Paegle
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte

Kontakti: ivars.vanadzins@rsu.lv